

Monitorovanie ventilácie

Peter Čandík

*Klinika anestéziológie
a intenzívnej medicíny
VÚSCH a.s. a LF UPJŠ Košice*

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH

*Východoslovenský ústav srdcových
a cievnych chorôb, a.s.*

Čo je to Monitorovanie? I

Monitorovanie (monitoring) je v medicínskom slovníku viac menej zdomácnelé slovo, ktorého základ pochádza z latinského slova monitor – monitoris – upozorňovateľ, napomínateľ, pripomínateľ.

Z dnešného pohľadu môžeme výraz monitorovanie, monitoring charakterizovať ako činnosť **prístroja**, ale aj **personálu**, ktorý sleduje a vyhodnocuje sledované veličiny pacientových **fyzilogických (patofyzilogických), laboratórnych a klinických parametrov**.

Na základe vyhodnotenia parametrov upozorňuje na ich zmeny, ktoré prekročili nastavený rámec hraničných hodnôt alebo dohodnutých vyhodnocovacích kritérií.

Čo je to Monitorovanie? II

Monitorované veličiny (monitorovanie) môžu byť sledovania:

priamo meraných veličín (napr: Tlak v okruhu, Prietok, krvný tlak, pulzová frekvencia, teplota, MOS, a pod.)

nepriamo meraných a vypočítaných veličín (napr.: odpor pľúcnych ciev, tlak v alveolárnom priestore, auto PEEP, spotreba energie, spotreba O₂ a pod.)

klinicky sledovaných veličín a prípadne ich globálne vyhodnotenie skórovacím systémom (napr.: veľkosť zreníc, farba pokožky, potenie, izokória -každú hodinu, Glasgow coma score, APACHE II score, Trauma score a pod.)

laboratórnych výsledkov v širšom slova zmysle (napr.: glykemický profil, hematologický profil, mikrobiálny profil a pod.)

Čo je to Monitorovanie? III

Z časového hľadiska sledovania jednotlivých veličín rozlišujeme :

monitorovanie – t.j. sledovanie zvoleného parametra v určitých vopred zvolených časových intervaloch

(napr. pri anestézii rozumieme meranie parametrov v 5 minútových intervaloch TK, pulz, dychová frekvencia a pod. Pri dlhodobej resuscitačnej starostlivosti napr.: ABR každých 8 hod., Glasgow coma score každé 2 hodiny, hodinová diuréza, vyšetrenie na kultiváciu a citlivosť mikróbov u intubovaného pacienta 1 x denne a pod.)

kontinuálne monitorovanie – t.j. sledovanie zvoleného parametra technickým zariadením nepretržite

(napr. v anestéziológii - FiO₂, ETCO₂, Invazívne meranie tlaku krvi a pod.)

Monitorovanie ventilácie

Ventilácia je súbor fyziologických (technologických) funkcií organizmu (prístroja) ktorých cieľom je výmena dýchacích plynov medzi atmosférou a alveolárnym priestorom.

Ventilácia môže byť:

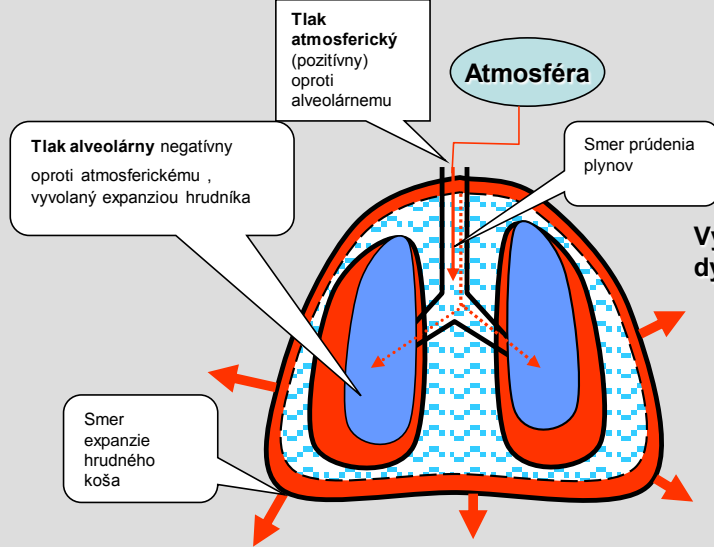
- Spontánna
- Podporná
- Riadená

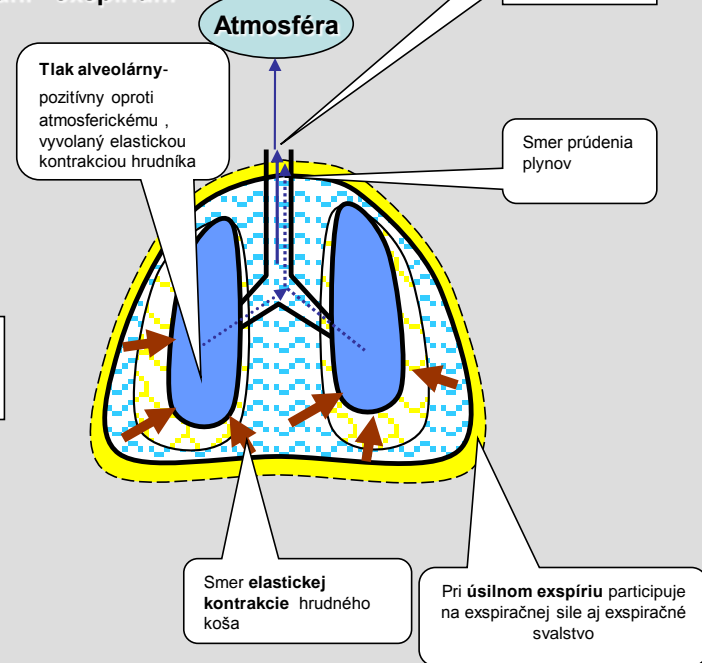
Základné rozdiely medzi spontánnou a riadenou ventiláciou

Výmena plynov pri spontánnom a riadenom dýchaní – fyzikálny princíp

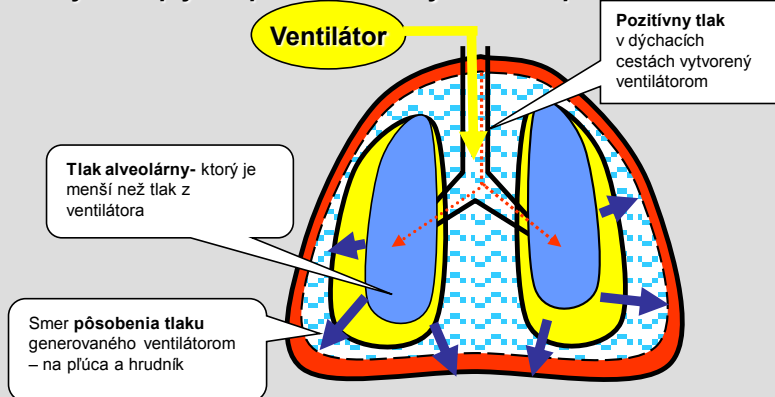
Výmena plynov pri spontánnom dýchaní -inspírium

Výmena plynov pri spontánnom i riadenom dýchaní - expírrium

Výmena plynov pri riadenom dýchaní- inspírium

Monitorovanie v praxi

Monitorovanie ventilácie:

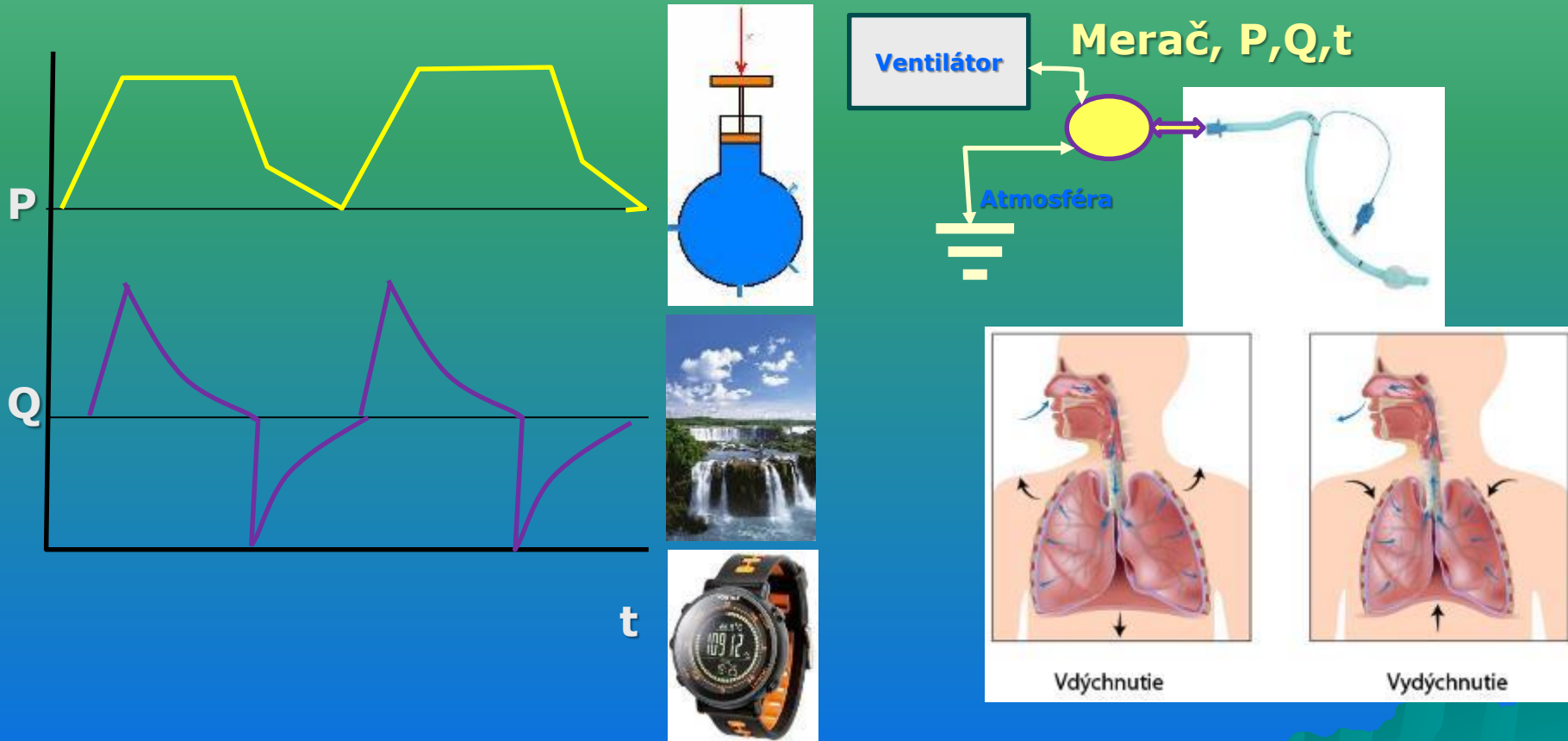
- **priamo meraných veličín** – Tlak, prietok, čas.
- **vypočítaných veličín** – Objem, Frekvencia , Ti:Te, Tau, Poddajnosť, Odpor, Alveolárny tlak, PEEPi, (pľúcna mechanika).....
- klinicky sledovaných veličín** – Frekvencia dýchania, dýchacie šelesty, Zatahovanie medzirebria a jugula, Stridor, Kinetika dýchacích pohybov, Dušnosť.....
- laboratórnych výsledkov** – ABR, Krvné plyny, Laktát, Pyruvát, ETCO₂, VECO₂, ViO₂, RQ .....
- kontrola technického stavu** – u prístrojov a technológii - selfcontrolling

Monitorovanie v praxi II

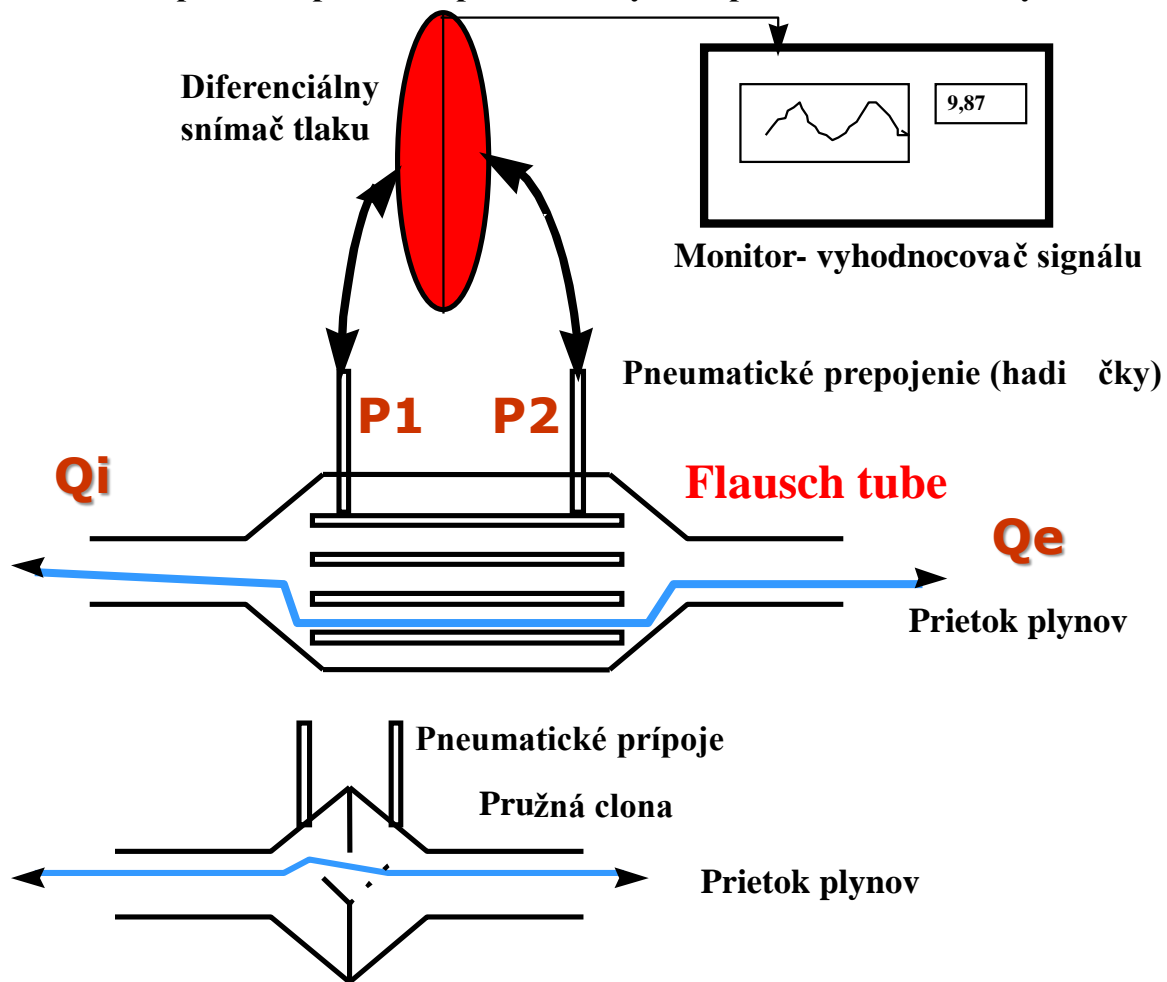
V organizme živočíchov dýchajúcich vzduch pľúcami je len jeden otvor – **larynx**, prípadne v horných dýchacích cestách umiestnená **kanyla**, cez ktorú prúdi dýchací plyn do a z páciových pľúc.

U pacienta dýchajúceho spontánne, či na riadenom dýchaní sú len **3 priamo merateľné parametre, Tlak, Prietok a čas.**

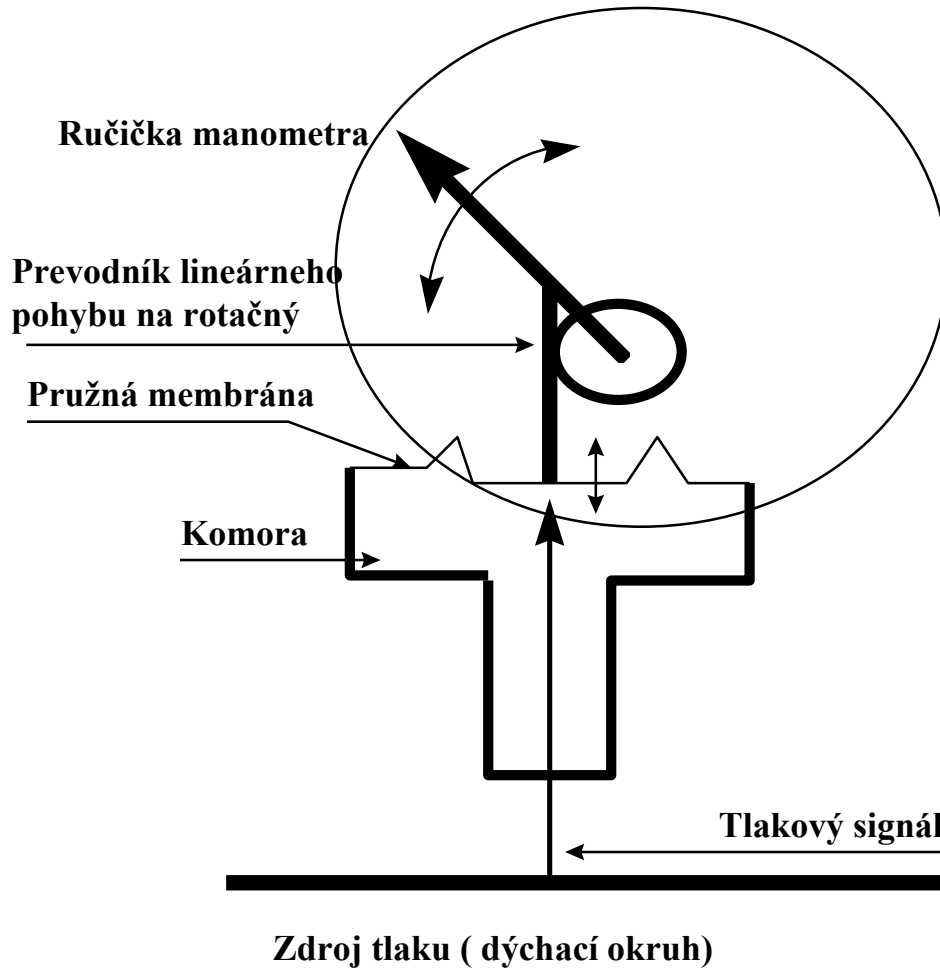
Meranie prietoku plynov

Schéma merania prietoku pomocou pneumatických odporov - diferenciálnym snímačom

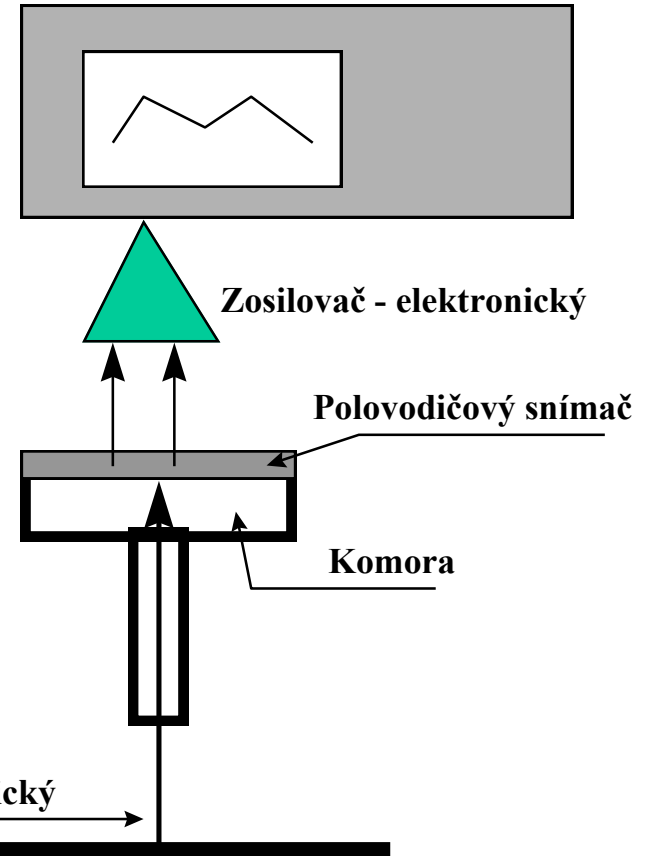

Meranie tlaku

Mechanický manovákuometer

Elektronický merač tlaku

Meranie času

Čas je vo fyzike charakteristika hmotných objektov určujúca následnosť udalostí (Wikipédia)

Čas je fyzikálna veličina, ktorá bráni tomu aby sa všetky deje stali naraz.

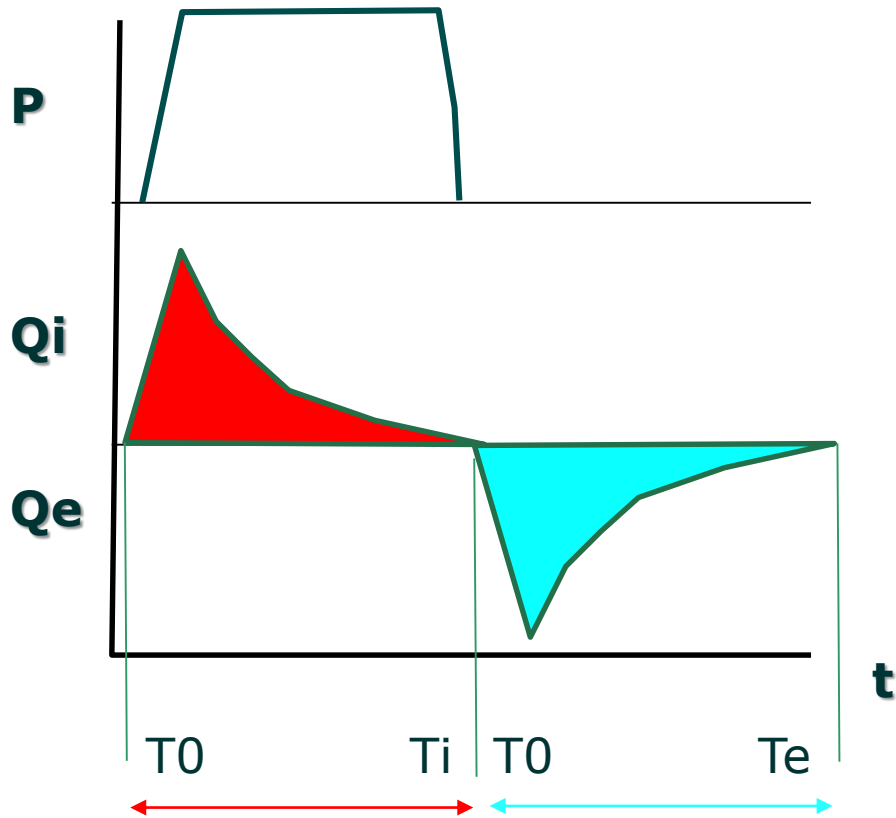
Pre monitorovanie ventilácie sú potrebné časové úseky na sledovanie premenných.

Milisekundy (ms) - priebeh prietoku, tlaku, triggra , čas časovej konštanty a pod.

Sekundy (sec.) – priebeh a trvanie inspíria , exspíria, dýchacieho cyklu a pod.

Minúty až hodiny (hod.) – trendy jednotlivých veličín a ich zmien.

Meranie objemu plynov

$$VT_i = \int_{T_0}^{T_i} Q_i$$

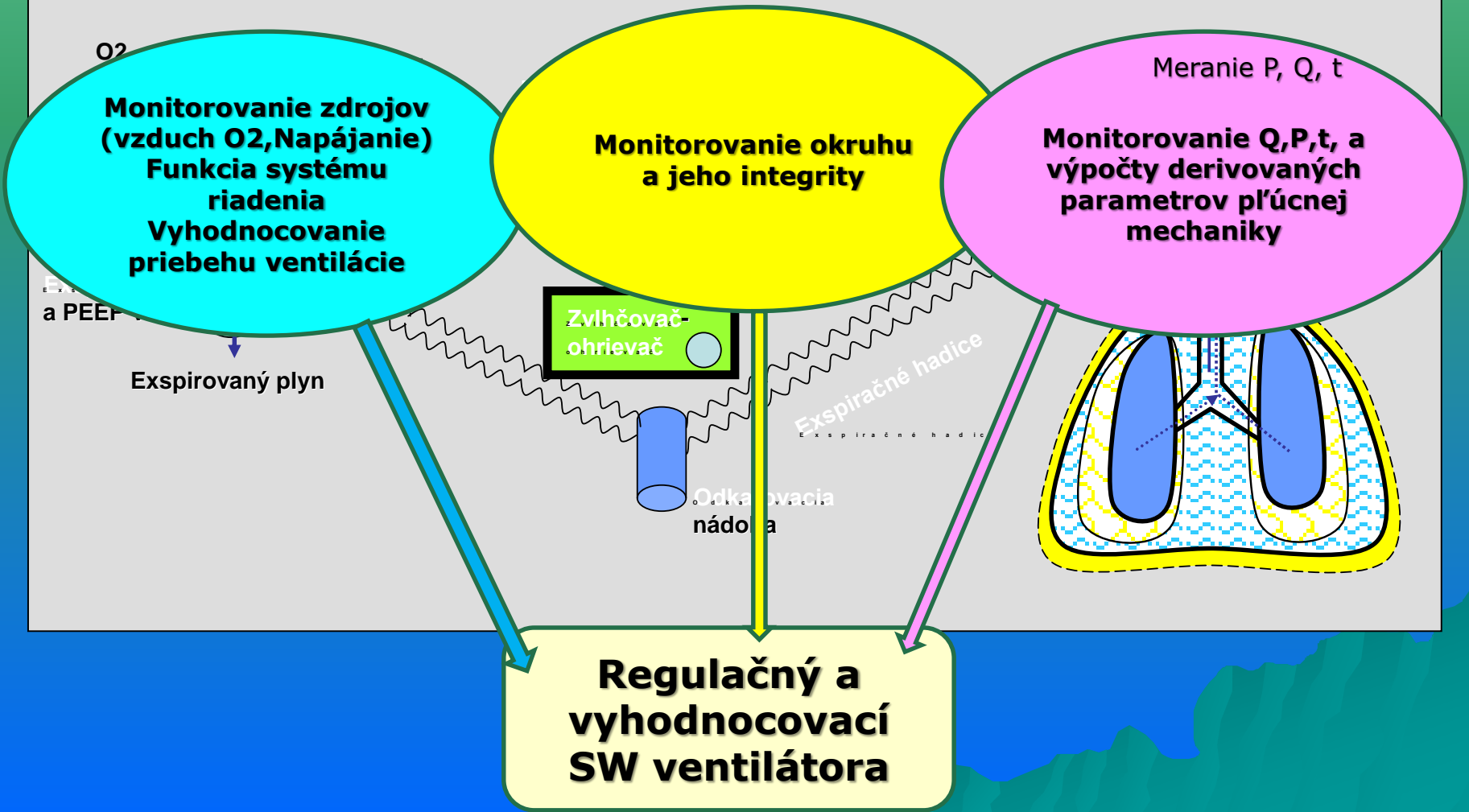
$$VT_e = \int_{T_0}^{T_e} Q_e$$

Objem **V** je časový integrál prietoku **Q** v čase trvania **inspíria** / **expíria**

Objem **V** je rovný ploche pod prietočnou krivkou (i/e)

Monitorovanie - princípy

Fyzikálny princíp – schéma konvenčného ventilátora

Monitorovanie zdrojov (vzduch O₂, Napájanie)

Funkcia systému riadenia

-**Tlak v systéme napájania** ventilátora plynmi má byť podľa ISO normy = 450 ± 50 kPa

Pri poklese napájacieho tlaku vyvolá systém alarm. Zvyčajne je funkčnosť ventilátora zabezpečená do $P = 250$ kPa.

-**Výpadok jedného z plynov** (zvyčajne O₂, vzduch) je alarmovný, ale umožní bazálnu ventiláciu na jednom z plynov (pri výpadku O₂ poklesne FiO₂)

-**Výpadok elektrickej siete** je alarmovaný ale väčšina ventilátorov prepne zdroj do zálohy na batériu, ktorá dokáže nalájať ventilátor od 30 min do 4 hod.

-**Selftest systému** sa zvyčajne vykonáva po zapnutí ventilátora, podobne ako celkový test zariadenia

-Počas ventilácie systém **monitoruje chod rozhodujúcich uzlov** a upozorní na prípadné odchýlky, či poruchy.

Monitorovanie okruhu a jeho integrity

Okruh ventiliátora je monitorovaný :

- **Na tesnosť** pri self teste – (únik 30 ml/min pri tlaku 3 kPa)
- **Úniky** monitoruje ventilátor aj počas ventilácie (pozor na únik pri netesnej ET kanyle)
- Systém monitoruje aj **činnosť snímačov** tlaku a prietoku
- Systém monitoruje **zloženie plynnej zmesi** (FiO₂)
- Nepriamo, cez zvlhčovač a jeho reguláciu systém monitoruje **teplotu dýchacích plynov**

Monitorovanie zásadných priamo meraných fyziologických a základných laboratórnych veličín v súvislosti s UVP

Monitorovanie tlaku, prietoku, objemu, času

Pulzová oxymetria

Kapnometria- kapnografia

Volumetrická kapnografia

Monitorovanie pľúcnej mechaniky a derivovaných param.

Krvné plyny

ABR

Laktát

Hemodynamika

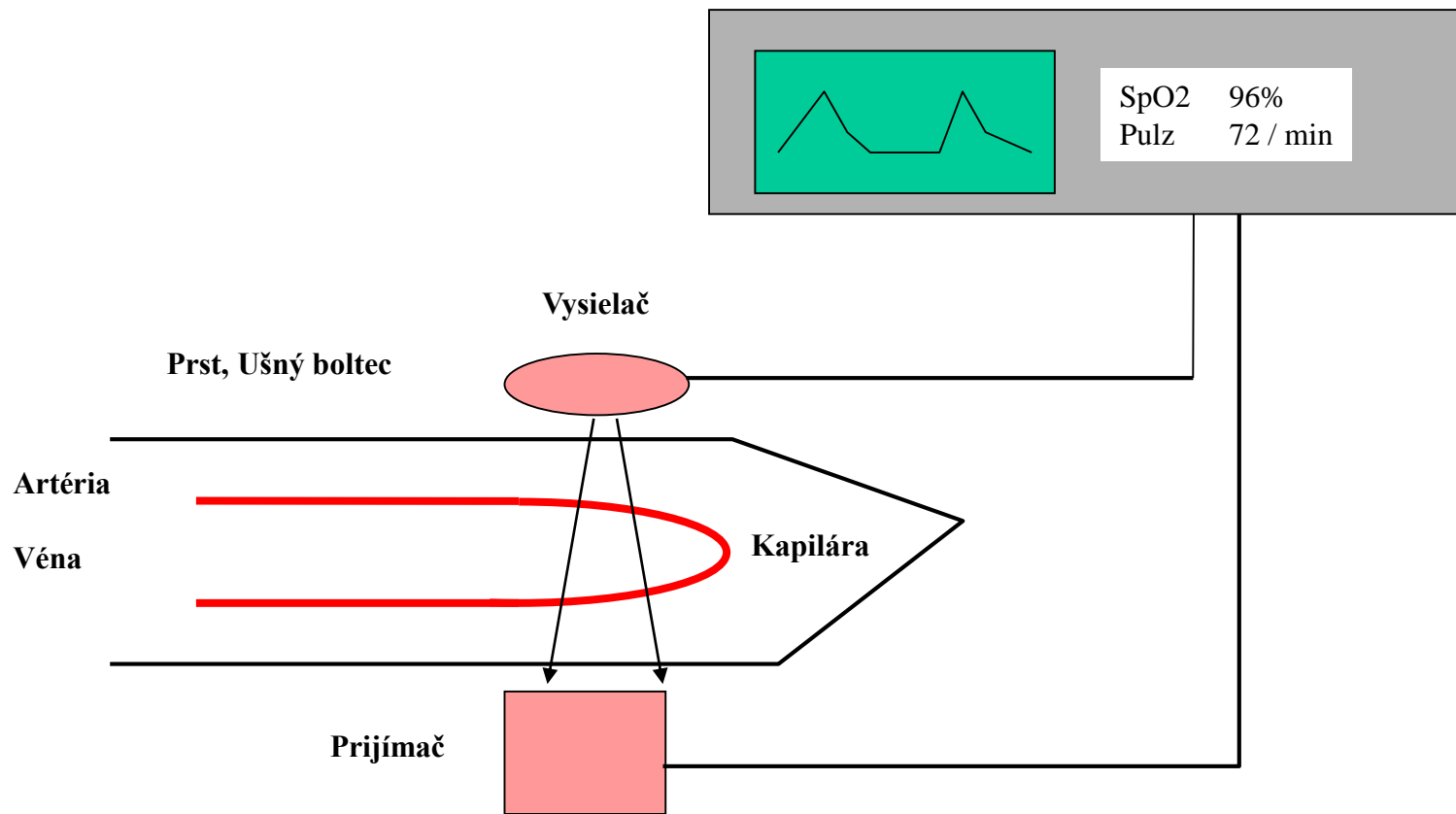
Dodávka /spotreba O₂

Výmena plynov na AKM

Pulzná (pulzová) oxymetria - SpO₂

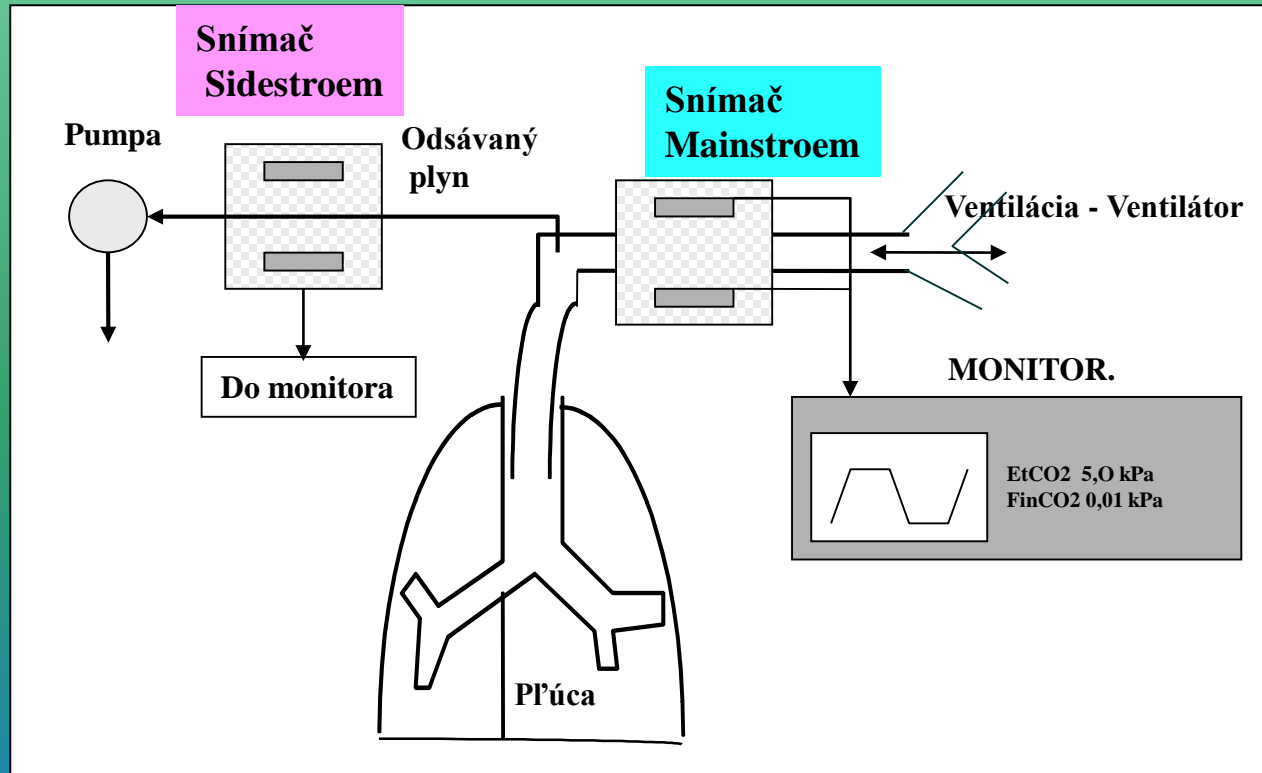
Pozn: Moderné snímače dokážu merať aj obsah **Hb v krvi**

MONITOR

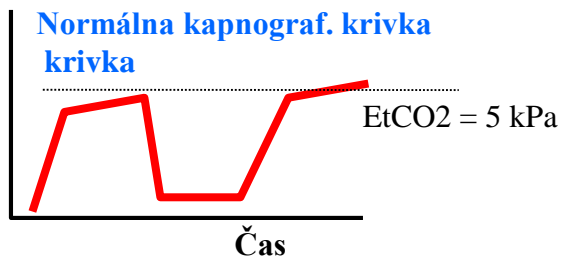
Princíp monitorovania SpO₂

Princípy kapnografie metrie

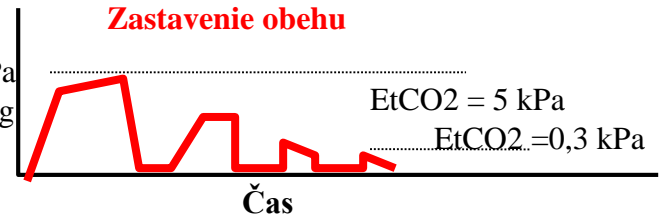
CO2
%, kPa
mmHg

Normálna kapnograf. krivka
krivka

CO2
%, kPa
mmHg

Zastavenie obehu

Princípy kapnografie/metrie – zmeny ETCO₂

Vzostup pCO₂ (ETCO₂)

Teplota
Sepsa
MH
Hypoventilácia
Bolus NaHCO₃
Embolizácia CO₂ (kapnoperitoneum)
Stúpajúci CO
Obnovenie obehu po KPCR
Rozpojenie od ventilátora

Zníženie pCO₂ (ETCO₂)

Embólia do pľúcnice
Zastavenie obehu
Hypotermia
Hyperventilácia
Hypometabolické stavy
Hypotenzia
Pokles CO
Intubácia ezofágu
CHOPCH
Extubácia

Princípy volumetrickej kapnografie I

Volumetrická kapnografia predstavuje integráciu prietoku (objemu) a koncentrácie CO₂ vo vydychovanom plyne.

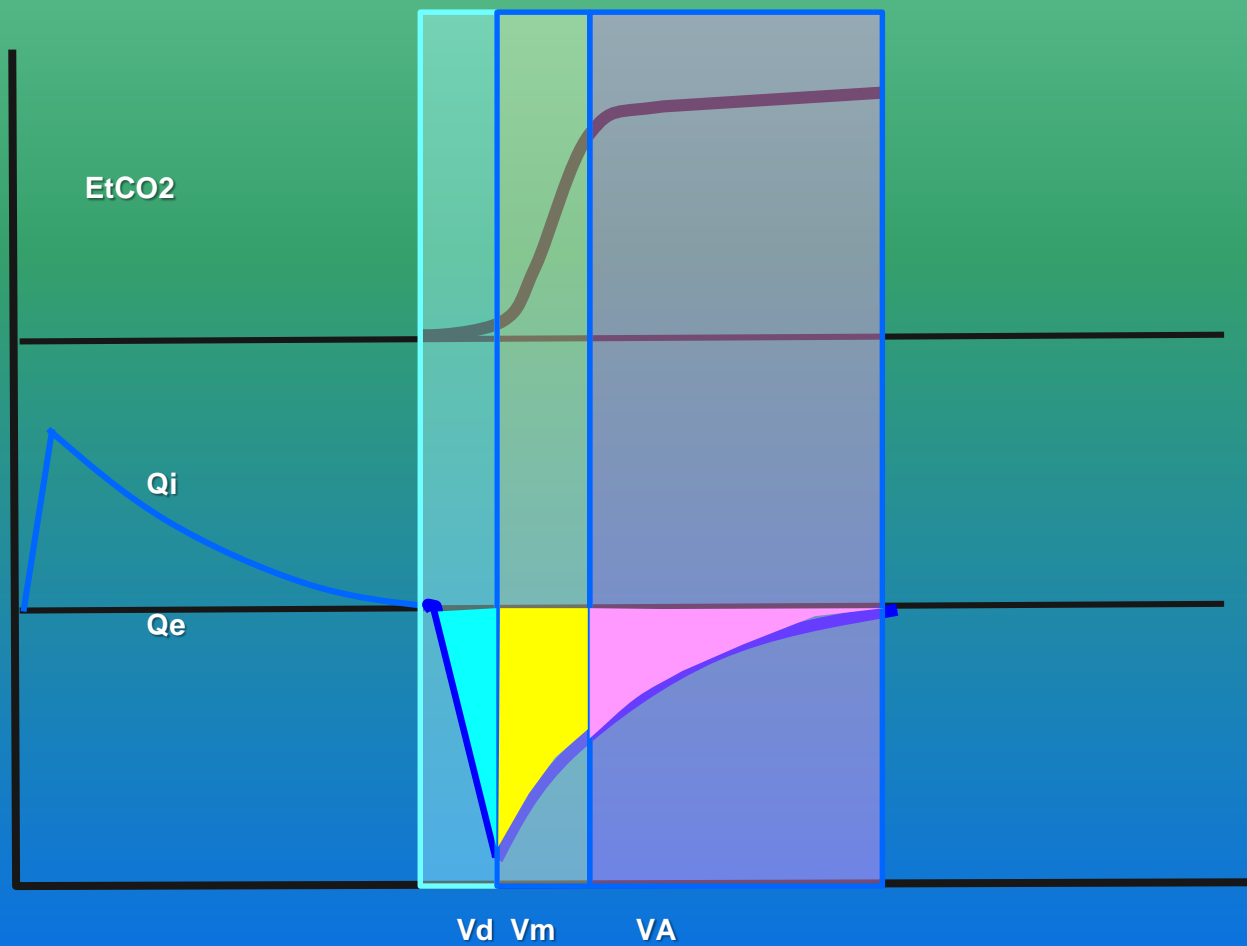
Umožňuje získavať parametre predtým ťažko merateľné

1. VCO₂, t.j. elimináciu CO₂ (ml, lit)
2. Mŕtvy priestor dýchacích ciest VD
3. fyziologický VD/VT
4. Alveolárnu ventiláciu
5. Odhad, ale aj výpočet CO (MOS)

Koncentrácia CO₂ v
mŕtvom priestore

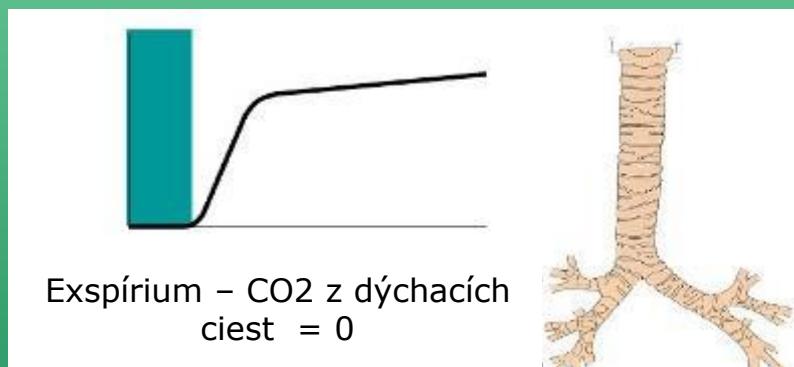
Koncentrácia CO₂ v miešacom
priestore

Koncentrácia CO₂ v
alveolárnom priestore

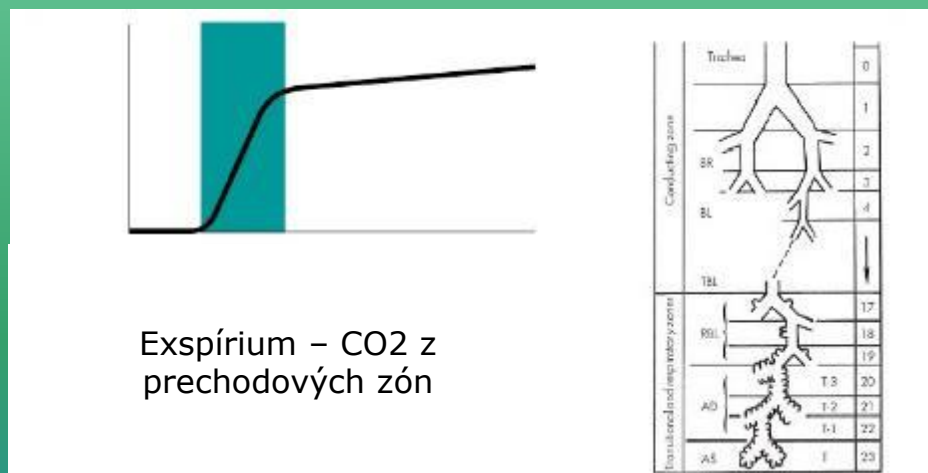

Princípy volumetrickej kapnografie II

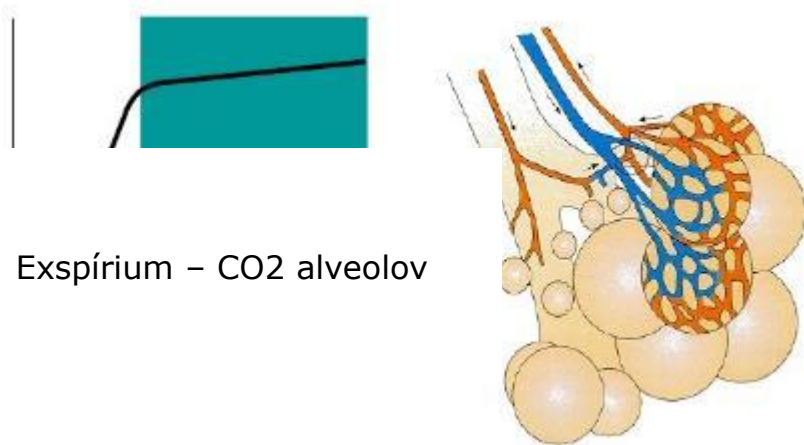
Fáza I

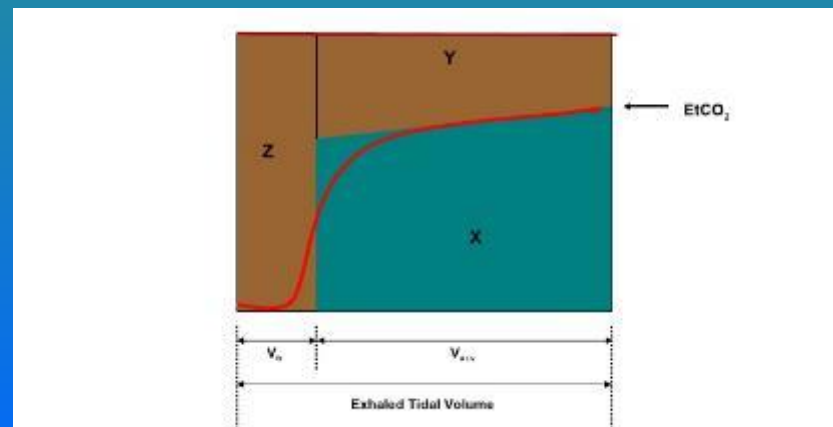
Fáza II

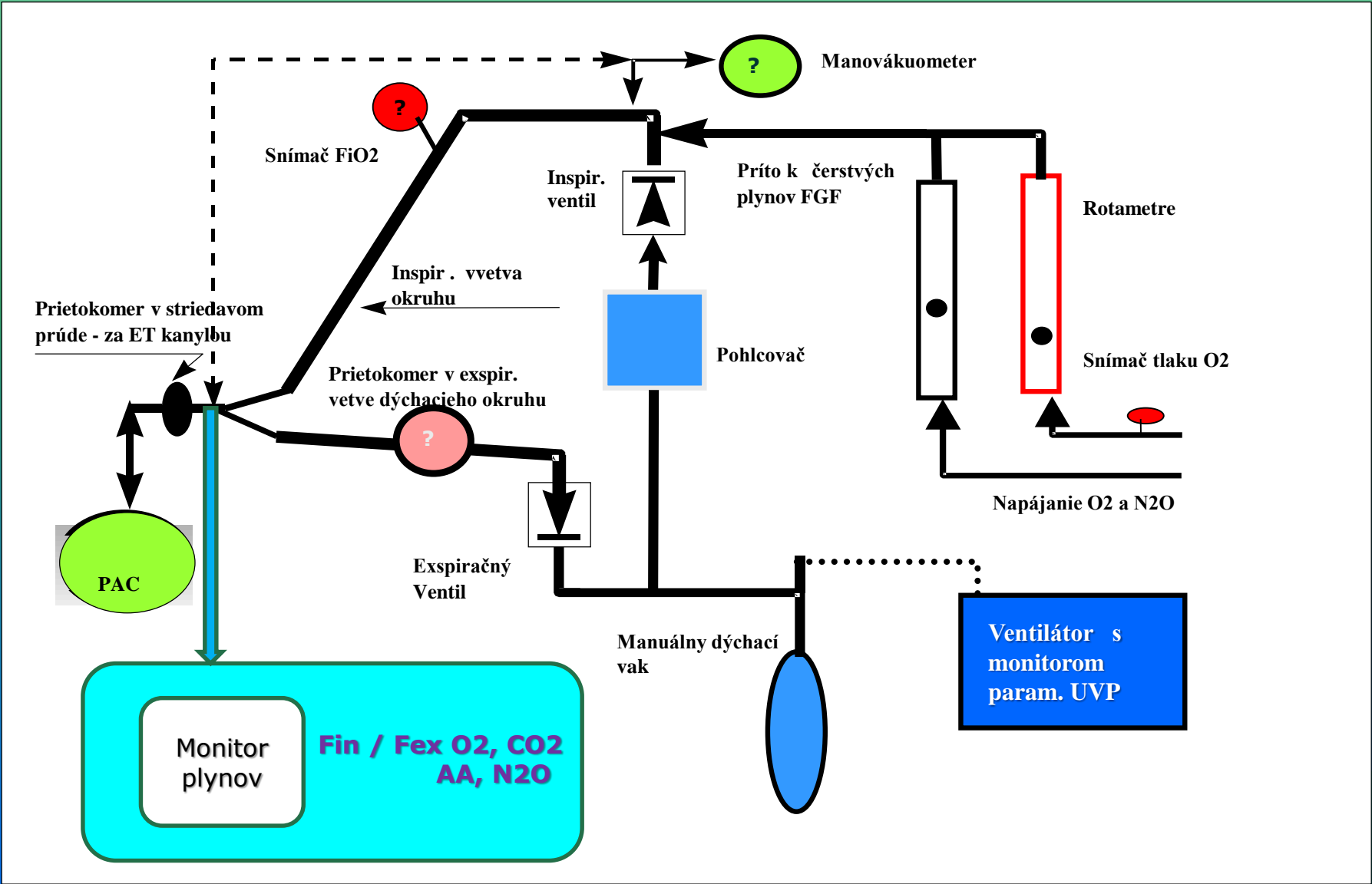
Fáza III

Krivka ETCO₂ z jednotlivého expíria

Monitorovanie počas anestézie – základné rozdiely

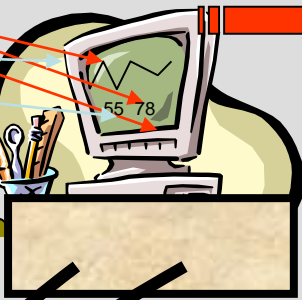

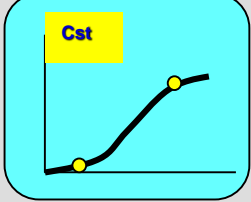
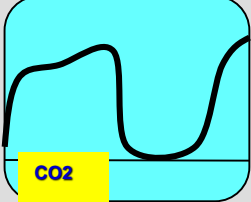
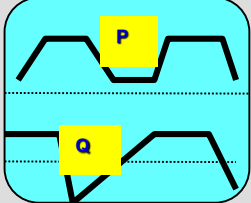
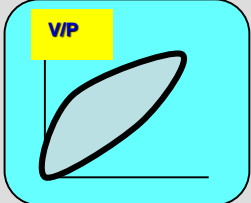
Monitorovanie pľúcnej mechaniky on-line

???

Bez měření
Není vězení !!!
Amatérske rádio © 1965

- ???
- Tau i
- Tau e
- P_{AI}
- Pae
- PEEPi
- PEEP
- Cst
- Cdyn
- Raw
- VT
- MV
- F
- Ti%
- Ptp
- (Transp. tlak)

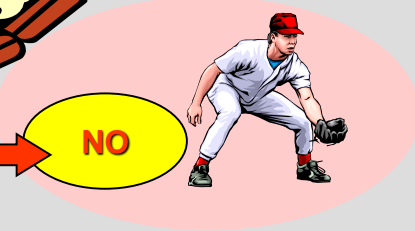

YES

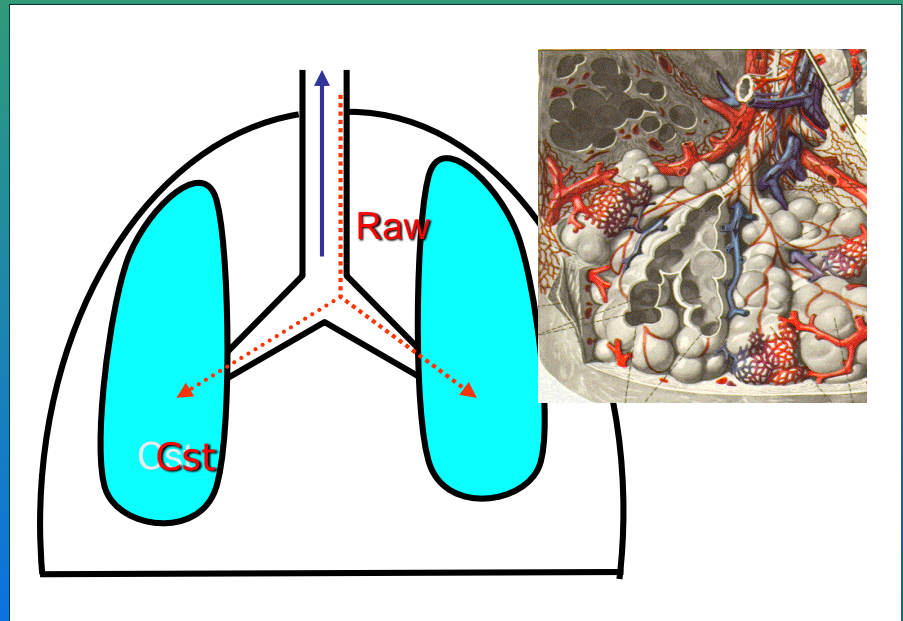
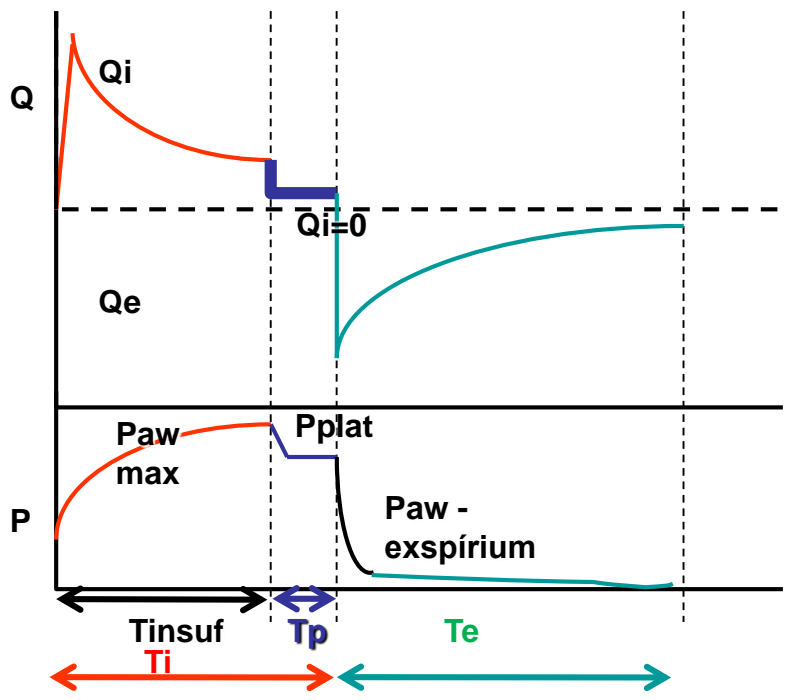

SIRS, ARDS
MODS, MOF
????????????

NO

Monitorovanie pľúcnej mechaniky - základné veličiny a pojmy

Monitorovanie pľúcnej mechaniky

základné veličiny a pojmy – číslicové monitorovanie II

T_I (čas inpiria) (sek) - je reálne trvanie času inpiria, t.j. času, počas ktorého je insuflovaný plyn do pľúc. Do tohto času sa započítava aj tzv. poinspiračná pauza T_p .

T_E (čas expira) (sek) - je reálne trvanie času expira.

$T_I \%$ (percentuálny pomer trvania dĺžky inpiračného času z ventilačného cyklu) (%)

f (frekvencia dýchania) / $d \cdot \text{min}^{-1}$ /

$V_T = V_{TE}$ (dychový objem – rozumie sa exspirovaný objem plynov) /lit./

MV (minútová ventilácia) / $\text{lit} \cdot \text{min}^{-1}$ /

P_{AWmax} (maximálny tlak v dýchacom okruhu v hodnotenom dychovom cykle meraný na „Y“

P_{AWmin} (– minimálny tlak v dýchacom okruhu v hodnotenom dychovom cykle mechanický – externý PEEP)

τ_I (Prvá inpiračná časová konštanta celého systému –pľúca + ventilačný okruh + ventilátor) /sek./

τ_E (Prvá expiračná časová konštanta celého systému –pľúca + ventilačný okruh + ventilátor) /sek.

C_{st} (Statická poddajnosť) / $\text{lit} \cdot \text{kPa}^{-1}$ /

C_{dyn} (Dynamická poddajnosť) / $\text{lit} \cdot \text{kPa}^{-1}$

R_{IAW} (Inpiračný odpor dýchacích ciest + odpor ET kanyly) / $\text{kPa} \cdot \text{l}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$ /

P_{Al} (Špičkový alveolárny tlak) / kPa /

Vyjadruje vypočítaný maximálny tlak v alveolárnom kompartmente, ktorý pôsobí na steny alveolov počas inpiria.

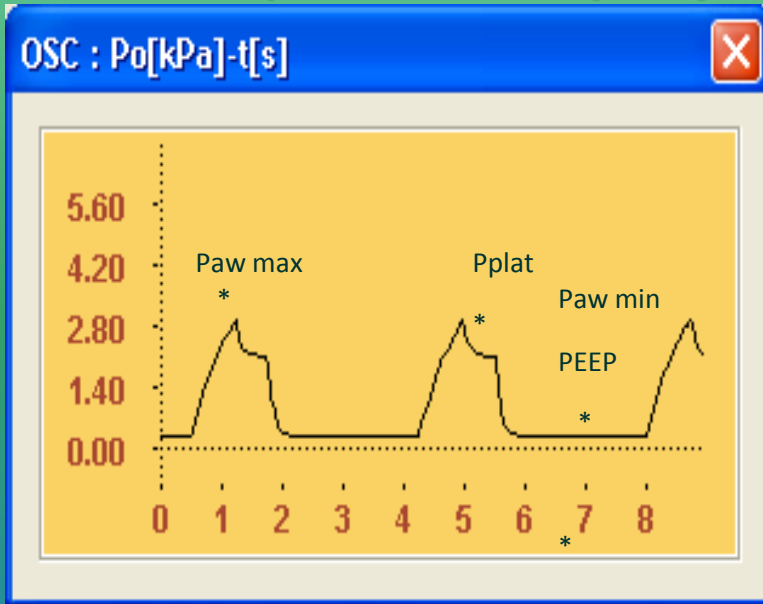
$PEEP_i = P_{AE\ inadv}$ (Inadvertný, auto- PEEP) / kPa/

P_{AE} (Minimálny alveolárny tlak na konci expira = suma inadvertného $PEEP_i$ + mechanického PEEP) /kPa/

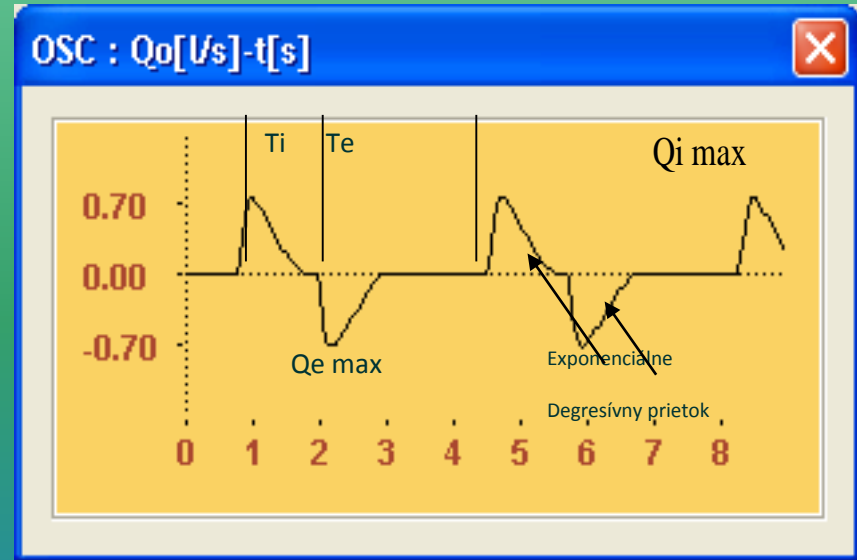
f/V_T index /bezrozmerné číslo/

Monitorovanie pľúcnej mechaniky základné veličiny a pojmy – analógové monitorovanie I

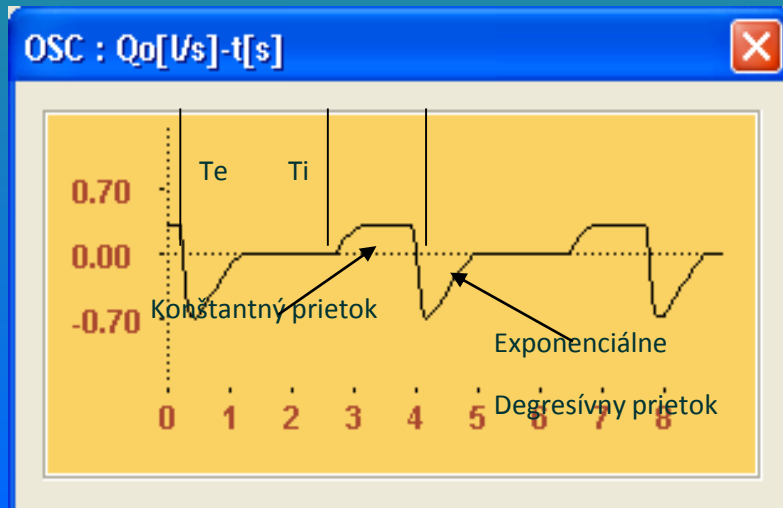
Krivka priebehu tlaku (CMV)

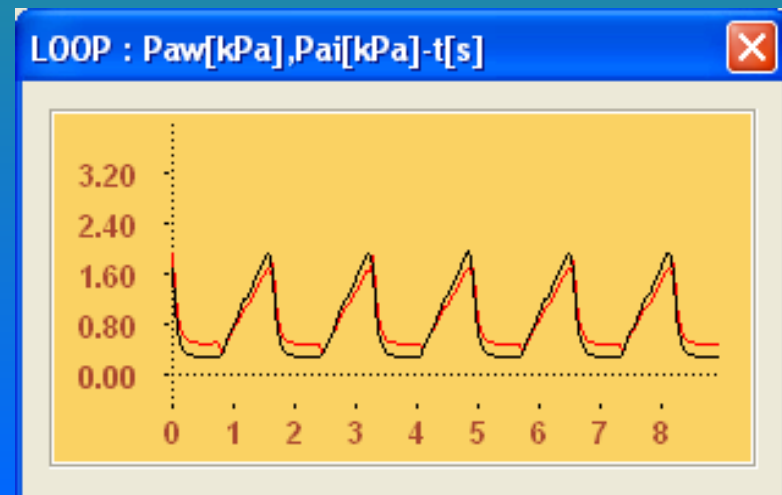
Krivka priebehu tlaku (PCV)

Krivka priebehu prietoku (CMV)

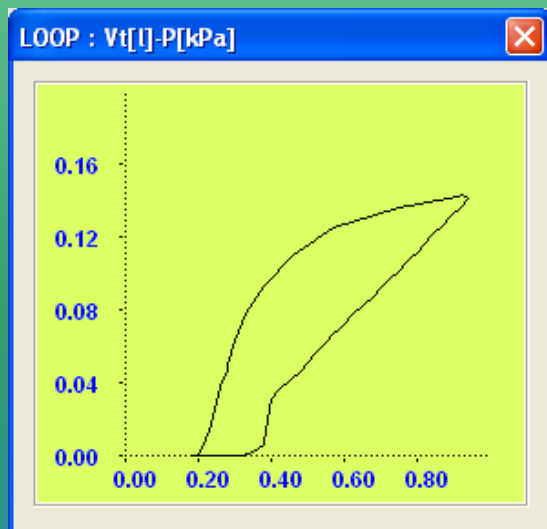

Krivka priebehu tlaku **Pai**- alveolárneho a tlaku v okruhu Paw

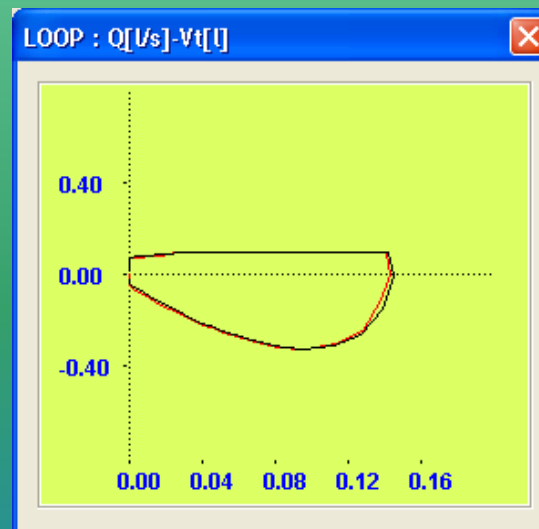

Monitorovanie pľúcnej mechaniky základné veličiny a pojmy – analógové monitorovanie II

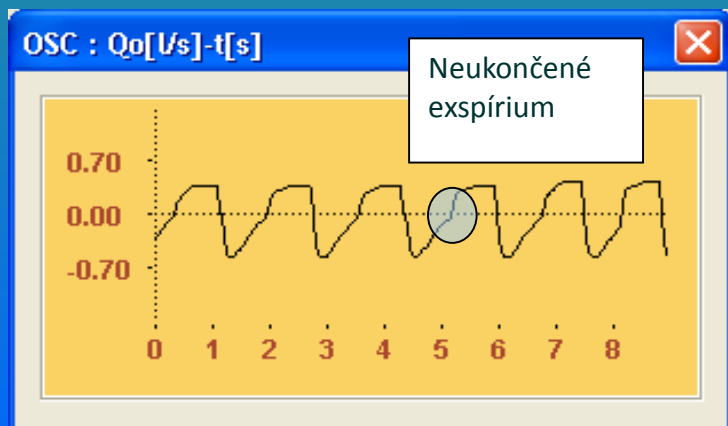
Sľučka V/P

Sľučka Q/V

Krivka priebehu prietoku
Prítomný PEEPi pre krátky
čas expíria

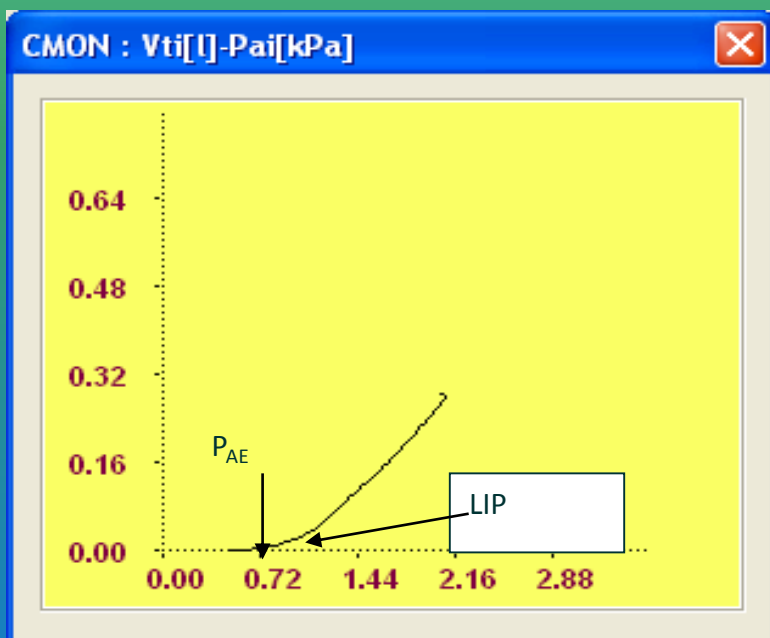

Sľučka V/P – horný inflekčný bod

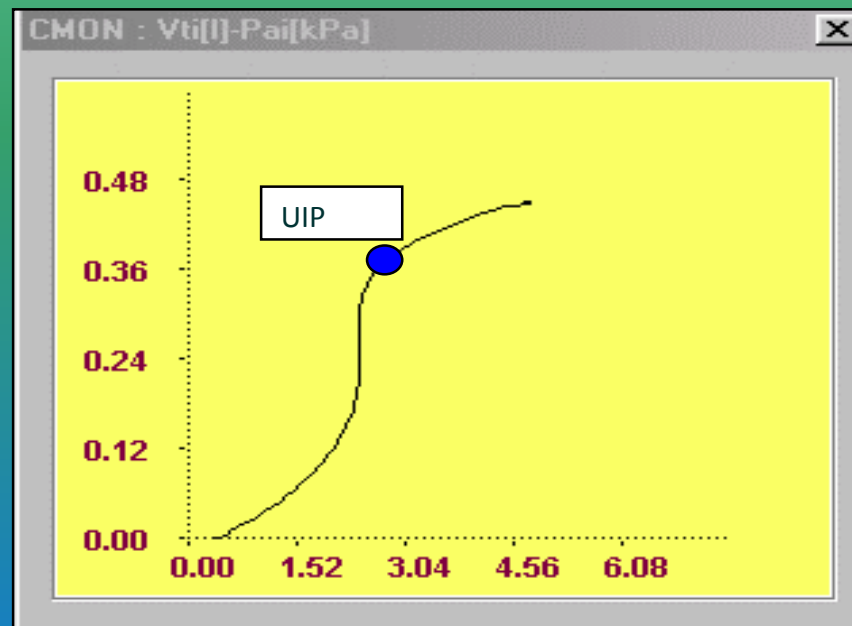

Monitorovanie prúcnnej mechaniky základné veličiny a pojmy – analógové monitorovanie III

Krivka priebehu statickej
poddajnosti
S identifikáciou dolného
inflekčného bodu

Krivka priebehu statickej
poddajnosti
s identifikáciou horného
inflekčného bodu

Monitorovanie pľúcnej mechaniky základné veličiny a pojmy – analógové monitorovanie IV

Krivka **trendu** Paw max, prístupné všetky trendové krivky aj ostatných parametrov.

Záver

Monitorovanie ako spôsob sledovania stavu jedného či viacerých orgánových systémov pacienta , je dôležitým faktorom v modernej anestéziológii a intenzívnej medicíne. Jednotlivé monitorovacie metódy a techniky sa niekedy vzájomne prelínajú .

Je nevyhnutné zdôrazniť, že akýkoľvek **čistý prístrojový monitoring** nemôže nahradiť klinické sledovanie pacienta a súvŕšajúcu analýzu jednotlivých monitorovaných veličín erudovaným lekárom.

Vo väčšine prípadov len pomôcka, ale mnohokrát esenciálna, ktorá môže vo významnej miere zlepšiť kvalitu starostlivosti a bezpečnejšie previesť pacienta cez kritické obdobie jeho ochorenia.

Komplexný monitoring ventilovaného pacienta

Ďakujem za pozornosť

© 2015

Východoslovenský ústav srdcových
a cievnych chorôb, a.s.